

РОЗДІЛ 7. ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ З БАТЬКАМИ ВИХОВАНЦІВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ВЕЛІННЯ ЧАСУ ЧИ ДАНИНА МОДИ

INTERACTIVE FORMS OF INTERACTION WITH PARENTS OF PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS: ORDER OF TIME OR TRIBUTE TO FASHION

Представлено значення організації співпраці з батьками вихованців у закладі дошкільної освіти. Окреслено опрацювання досліджень психологів і педагогів із питання співпраці з батьками вихованців. Представлено результати опрацювання шляхів взаємодії педагогів дошкільних закладів і батьків вихованців в останніх нормативних документах, а саме: Рекомендаціях слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (2000 р.) та «Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку» (2000 р.). Нами представлена запропонована науковцями класифікація форм взаємодії педагогів закладів дошкільної освіти та батьків вихованців (індивідуальні, групові та наочно-інформаційні). Опрацьовано результати досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених щодо психологічних особливостей молодих батьків, що належать до покоління Z, та необхідності врахування їх у співпраці педагогів і батьків вихованців закладу дошкільної освіти. Наведено приклади комп'ютерних програм, інструментів, сервісів, які користуються популярністю серед молодих батьків (сайт дошкільного закладу та сайт групи, блог вихователя, інтерактивні онлайн-дошки або стіни Padlet, wiki-сторінки, QR-коди на допомогу батькам, використання програм і сервісів Google Meet, Zoom, Sign Up Free, Google Classroom, Ding Talk та ін. хмарних технологій). Перераховані приклади інтерактивних форм взаємодії педагогів і батьків вихованців закладу дошкільної освіти (фото- та відеколажі, презентації «Незабаром Великдень», «Вікенд разом», інтерактивні ігри спільно з дітьми «Тут і тепер», «Кольори і звуки навколо», онлайн-квести «Скульптури малих форм у нашому місті», «Парки і сквери нашого міста», альбому малюнків дітей, збірки висловлювань дітей, забавлянок, коліскових тощо). На конкретних прикладах доведено, що використання інтерактивних форм взаємодії з батьками вихованців – це веління часу, а не данина моді.

Ключові слова: інтерактивні форми взаємодії, батьки вихованців, педагоги закладу дошкільної освіти, покоління Z.

The importance of organizing cooperation with parents of pupils in preschool education is presented. The elaboration of researches of psychologists and teachers on the issue of cooperation with parents of pupils is outlined. The results of elaboration of ways of interaction of preschool teachers and parents of pupils in the last normative documents are presented, namely: in Recommendations of hearings in Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine on education, science and innovations (2000) and "Concepts of education of children of early and preschool age" (2000). We present the classification of forms of interaction between teachers of preschool institutions and parents of pupils (individual, group and visual information) proposed by scientists. The results of research of domestic and foreign scientists on the psychological characteristics of young parents, referred to generation Z and the need to take them into account in the cooperation of teachers and parents of preschool students. Examples of computer programs, tools, services that are popular among young parents (preschool site and group site, educator's blog, interactive online boards or walls Padlet, wiki-pages, QR-codes to help parents, use of programs and Google Meet, Zoom, Sign Up Free, Google Classroom, Ding Talk and other cloud technologies). Examples of interactive forms of interaction between teachers and parents of preschool students (photo and video collages, presentations "Soon Easter", "Weekend together", interactive games with children "Here and now", "Colors and sounds around", online quests are listed "Sculptures of small forms in our city", "Parks and squares of our city", albums of children's drawings, collections of children's expressions, toys, lullabies, etc.). On concrete examples it is proved that the use of interactive forms of interaction with the parents of pupils is a command of time, not a tribute to fashion.

Key words: interactive forms of interaction, parents of pupils, teachers of preschool education, generation Z.

УДК 373.2/06
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/26.36>

Коваленко О.В.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри дошкільної освіти
Педагогічного інституту
Київського університету
імені Бориса Грінченка

Радченко Г.М.,
студент магістратури II курсу
Педагогічного інституту
Київського університету
імені Бориса Грінченка

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сім'я і дитячий садок... Одвічна проблема налагодження стосунків між найріднішими дитині людьми, з одного боку, і вихователями – з іншого. Від того, як вона розв'язується, значною мірою залежить, чи відчуває зростаюча особистість вдома і в садочку психологічний комфорт, захищеність, чи розвивається в неї довіра до оточуючого світу, чи своєчасно вона оволодіває життєво необхідними уміннями і навичками. Сім'я і дитячий садок – два найважливіші виховні інсти-

тути, на які покладена відповідальність за розвиток особистості в період дошкільного дитинства. Саме позиції про роль сім'ї в дошкільній освіті та відповідальність сім'ї за здобуття дітьми дошкільної освіти чітко окреслені в Законі України «Про дошкільну освіту» (2001 р.) зі змінами і доповненнями (ст. 8; 9) [4].

Відрізняючись своєю специфікою, особливостями впливу на дитину, як зазначає О. Кононко, вони є взаємовиключними, не конкурують, а доповнюють і коректують впливи кожного. Обидва виховні

інститути по-своєму необхідні і бажані для гармонійного розвитку малюка. Нині вкрай важливо, щоб співпраця педагогів і батьків була партнерством рівних учасників спілкування, підпорядковувалась необхідності, з одного боку, виробити спільну стратегію і тактику у підходах до дошкільнят, а з іншого – зберегти своєрідність, неповторність, специфіку кожного з виховних інститутів [8, с. 4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання співпраці дошкільного закладу і сім'ї були і є предметом дослідження вітчизняних педагогів і психологів, а саме: Т. Алексеєнко, І. Беха, Г. Беленької, А. Богуш, Н. Гавриш, О. Кононко, М. Машовець, О. Осадько, Т. Піроженко, Т. Поніманської, Н. Стаднік та ін. Предметом їхніх досліджень є особливості роботи з батьками та її змістове наповнення. Питання педагогічних проблем молодій сім'ї досліджуються Т. Алексеєнко. У роботах А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Голубевої, Л. Островської, Н. Стаднік та ін. знаходимо розкриття змісту роботи з батьками, в роботах Г. Беленької, О. Кононко, А. Марушкевич, Т. Піроженко, В. Постоного, Т. Титаренко та ін. – підходи до формування педагогічної культури сучасних батьків, у роботах В. Оржеховської, Т. Поніманської, І. Рибальченко та ін. – форми роботи з батьками тощо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Нині є велика кількість практичного матеріалу, присвяченого питанням роботи дошкільного закладу з батьками вихованців: посібники, методичні рекомендації, окремі розробки різних форм роботи з батьками тощо. Водночас поза увагою залишились дослідження з питання зміни форм співпраці з батьками вихованців у дошкільному закладі, зокрема організації і проведення інтерактивних форм співпраці та причин необхідності цих змін.

Мета статті – окреслити значення і необхідність удосконалення наявних традиційних форм співпраці з батьками вихованців у дошкільному закладі, організації і проведення інтерактивних форм співпраці.

Виклад основного матеріалу. Ефективна робота закладу дошкільної освіти неможлива без активного залучення членів сімей вихованців до участі в освітньому процесі, підвищення педагогічної культури батьків, формування в них відповідального й усвідомленого ставлення до батьківства, що є однією з передумов зміцнення сім'ї та реального захисту прав дітей.

Це підтверджено новими документами з питань дошкільної освіти, опрацьованих нами. Зокрема, пильна увага питанню удосконаленню співпраці дошкільних закладів із батьками вихованців була приділена на слуханнях у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему: «Стан і проблеми законодавчого забезпечення розвитку дошкільної освіти в Україні»

(2020). Зокрема, у п. 3 Рекомендацій слухань було окреслено таке: «<...> розширення соціально-педагогічного патронату сім'ї, в якій зростають діти раннього віку; надання сім'ям, які мають дітей раннього та дошкільного віку педагогічної допомоги з питань дошкільної освіти та освітнього розвитку дитини; проведення роз'яснювальної компанії серед батьків та родин щодо особливого значення для подальшого розвитку дітей цього періоду; вікових особливостей дітей, ролі і функцій закладу дошкільної освіти у розвитку дитини, а також власної ролі та завдань» [7].

Вагоме місце питанню взаємодії дошкільного закладу з батьками вихованців відведене в «Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку» (2020). У ній одним із завдань, яке потребує підтримки держави і громадянського суспільства, науково-педагогічного супроводу і належного інформаційного забезпечення, є завдання «формування культури відповідального батьківства». Окрім того, в Концепції визначено стимули для розвитку партнерства держави і батьків, що передбачають відновлення психолого-педагогічного патронату дітей, які з різних причин не відвідують заклади дошкільної освіти, з метою виявлення потреб сімей у підтримці раннього розвитку дітей і їх навчання, розширення участі батьків у громадських об'єднаннях, піклувальних радах, громадських асоціаціях, психолого-педагогічне просвітництво батьків, зокрема із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій тощо [10, с. 6].

Опрацьовуючи питання форм співпраці з батьками вихованців, ми переконались у тому, що більшість науковців (А. Богуш, Г. Беленька, Т. Поніманська, М. Машовець та ін.) подають таку їх класифікацію: колективні (групові), індивідуальні та наочно-інформаційні.

Однак аналіз публікацій та власний досвід педагогічної діяльності переконує в тому, що сучасні батьки до традиційних заходів ставляться байдуже, часто ігноруючи їх проведення. Саме тому перед більшістю закладів дошкільної освіти та окремих педагогів, зокрема, доволі гостро стоїть питання залучення батьків до садочка і співпраці з ними.

У цьому ключі перед нами постали три питання: чому не «йдуть» батьки на співпрацю з педагогами, як із ними порозумітись, як залучити до взаємодії та співпраці і які форми співпраці обрати?

Аналізуючи перше питання, ми виокремили такі проблеми: невідповідність молодих батьків до нової ролі; відсутність усвідомленості ролі власного батьківства та персональної відповідальності за виховання і навчання власної дитини; зміна структури сім'ї (неповна сім'я, дві мами, два тата, вихованням дитини опікується бабуся, а батьки виїхали на кілька років на заробітки тощо).

Є ще одна проблема, яку необхідно аналізувати і брати до уваги. Батьками вихованців ЗДО нині є молодь, народжена наприкінці 90-х рр.– початку 2000-х рр. Науковці (Н. Хоув, В. Штраус та ін.) це покоління називають поколінням Z. Чи добре знаємо ми його особливості і чи враховуємо ми ці особливості у співпраці з батьками цього покоління в садочку заради дитини? Науковці зазначають, що представники цього покоління є першими, для кого світ життя і світ цифрових технологій – невіддільні. Вони виростили і виховані на величезній кількості інформації, інтернету і прямого ефіру. Науковці зазначають, що для представників покоління Z характерні етичне споживання, підприємницькі амбіції, креативність, прогресивні погляди на різні теми – від освіти і до питань статі, індивідуалізм і волелюбність, кліповий зір і мислення, невміння і небажання затримувати свою увагу, якщо не дуже цікаво, понад 5 хв., відсутність інтересу до паперових друкованих джерел; міжособистісне спілкування в них здійснюється не емоційно віч-на-віч, а віртуально, через соцмережі; у більшості представників покоління Z високий рівень самооцінки, побутовий мінімалізм, вони не готові працювати в певних часових і дисциплінарних рамках тощо [9; 11; 14–16].

Аналізуючи друге питання, на основі опрацювання рекомендацій психологів ми дійшли висновку: щоб порозумітись із молодими батьками вихованців дошкільного закладу і залучити їх до співпраці, ми маємо намагатись спілкуватись із ними однією мовою. Тому спершу, на наше переконання, необхідно надолужити прогалини в їх нормативно-правовій обізнаності, демонструючи на конкретних документах їх персональну юридичну відповідальність за виховання і навчання власних дітей і санкції за порушення законодавства. Здійснити це можна безпосередньо в дошкільному закладі силами представників адміністрації ЗДО та запрошених фахівців на волонтерських засадах. Показовою в цьому плані є діяльність майбутніх студентів-правників Київського університету імені Бориса Грінченка, які понад 5 років поспіль працюють на волонтерських засадах в Юридичній клініці «АСТРЕЯ».

Аналізуючи третє питання щодо вибору форм співпраці з молодими батьками вихованців, ми дійшли кількох висновків. По-перше, такий класичний термін, як «робота з батьками», який використовується в більшості наукових досліджень ХХ ст., вже не просто не діє, а відлякує молодих батьків, оскільки він передбачає повчання, настанови, проповіді, нотації тощо. Терміни «взаємодія» і «співпраця» (Т. Алексєєнко, І. Бех, Г. Беленька, А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Калуська, О. Кононко, Т. Піроженко та ін.) [1–3; 5; 8] більше відповідають сьогоденню й означають бажання слухати і чути один одного, толерантність у ставленні, взаємоповагу і взаємо-

допомогу тощо. Доступно та емоційно окреслюють кроки до партнерських стосунків Г. Беленька, Н. Швець та ін. [2, с. 4–6].

По-друге, обираючи форми взаємодії, перевагу варто надавати індивідуальним формам, враховуючи особливості кожної конкретної сім'ї.

Зважаючи на те, що міжособистісне спілкування представниками покоління Z здійснюється здебільшого не емоційно віч-на-віч, а віртуально, через соцмережі, доцільно надавати батькам право вибору форми спілкування (адже саме це вони дуже цінують). Про шкоду «гаджетоманії» сказано чимало. Але цього разу необхідно бачити і використовувати її з користю.

Принагідно на порядок денний виходить ще одне питання – підвищення рівня ІКТ грамотності та технічного забезпечення закладів дошкільної освіти загалом і педагогів дошкільнят зокрема. Психологи (І. Бех, С. Ройз, Г. Солдатова, М. Смусон та ін.) переконані: щоб претендувати на роль експертів і помічників, педагоги повинні мати вищий рівень цифрової грамотності, ніж молоді батьки [9].

Таких програм, інструментів, сервісів, як створення і ведення сайту закладу загалом і певної групи зокрема, спілкування з батьками за допомогою Viber вже замало, і це підтвердили останні кілька місяців карантинних обмежень. За останні роки добре себе зарекомендували у взаємодії з батьками вихованців сайти і блоги вихователів [13], інтерактивні онлайн-дошки або стіни Padlet [12], телеграм-канали вихователів, проведення вебінарів, створення wiki-сторінок, створення і використання QR-кодів на допомогу батькам, використання програм і сервісів Google Meet, Zoom, Sign Up Free, Google Classroom, Ding Talk та ін. хмарних технологій тощо [6].

За допомогою цих сервісів можна не тільки регулярно інформувати батьків про життя групи, просування кожної дитини за її траєкторією розвитку, а й мати зворотний зв'язок. Цікавими для молодих батьків є такі форми взаємодії, як представлення тематичних фото- та (або) відеоклажів, презентацій «Вікенд разом із дитиною», «Незабаром Великдень», «Наша відпустка», участь в інтерактивних іграх спільно з дітьми («Тут і тепер», «Кольори і звуки навколо»), онлайн-квести «Скульптури малих форм у нашому місті», «Парки і сквери нашого міста» та ін., альбоми малюнків дітей, збірки висловлювань дітей, забавлянок, колискових тощо. Форм взаємодії та співпраці з батьками вихованців доволі багато. Цікавими є тематичні зібрання батьків, коворкінги, «Батьківська цукерня», «Вечірня цитринка» тощо. Але головне за формою не загубити змісту, тобто пам'ятати, заради чого і найголовніше КОГО ці заходи організуються і проводяться.

Висновки. Модернізація традиційних та використання нових інноваційних форм взаємодії з батьками вихованців не тільки створюють позитивний імідж дошкільного закладу і конкретного педагога, сприяють активній участі батьків у житті садочка, встановлюючи позитивний тон взаємин батьків і педагогів, довірливе ставлення один до одного, а найголовніше – сприяють усвідомленню батьківства, наближенню батьків до власних дітей та пізнанню їх, забезпеченню комфорту дитині як вдома, так і в садочку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Алексєєнко Т.Ф. Педагогічні проблеми молодшої сім'ї: навчальний посібник. Київ : ІЗМН, 1997. 116 с.
2. Беленька Г. Дошкільний заклад і родина: співпраця заради дитини. *Дошкільне виховання*. 2019. № 2. С. 3–6.
3. Гладкова Ю. Технології педагогічного спілкування з батьками. *Вихователь–методист дошкільного закладу*. 2012. № 3. С. 8–15.
4. Закон України «Про дошкільну освіту». 2001 р. (зі змінами і доповненнями) (ст. 8; 9). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 06.08.2020 р.).
5. Машовець М.А. Сучасні підходи до організації педагогічної взаємодії дошкільного навчального закладу та батьків вихованців. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти* : збірник наук. праць. Наукові записки РДГУ. 2011. Вип. 2 (45).
6. Павліченко Т. Чотири сервіси, які допоможуть організувати дистанційне навчання. URL: <https://nus.org.ua/articles/chotyry-servisy-yaki-dopomozhut-organizuvaty-dystantsijne-navchannya/> (дата звернення: 09.08.2020 р.).
7. Рекомендації слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/sectors/u137/rekomendaciyi_sluhan_07_02_20.pdf (дата звернення: 05.08.2020 р.).
8. Сім'я і дитячий садок: умови, шляхи та засоби гуманізації взаємин : метод. матеріали на допом. працівн. дошк. закл. / за ред. О.Л. Кононко. Київ : «Освітнянин», 1994. 88 с.
9. Солдатов Г. Цифровые аборигены, или гуманитарный вызов XXI века всем взрослым. *Учительская газета*. 2017. № 26. URL: <http://www.ug.ru/archive/70517> (дата звернення: 06.08.2020 р.).
10. Сисоєва С., Рейпольська О. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку: новий погляд: наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 27.02.2020 р. *Вісник НАПН України*. 2020. № 2(1). С. 1–10. URL: <http://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/43/69> (дата звернення: 10.08.2020 р.).
11. Стець Н. Коротко про теорію поколінь URL: [http://iqholding.com.ua/articles/korotko-pro-teoriyu-pokolin_\(дата звернення: 05.08.2020 р.\)](http://iqholding.com.ua/articles/korotko-pro-teoriyu-pokolin_(дата звернення: 05.08.2020 р.)).
12. Шестопал С., Коваленко О. Віртуальна дошка - альтернативний засіб комунікації в ЗДО. *Дитячий садок*. 2019. № 19 (858), жовтень. С. 36–39.
13. Яківчук І., Коваленко О. Наздогнати сучасність: навіщо вихователю блог і як його створити. *Дитячий садок*. 2019. № 21 (860), листопад. С. 37–39.
14. Mitchell, David. Generation Z-striking the balance. National Center for Biotechnology Information. 2008.08.16.
15. Posnick-Goodwin, Sherry. Meet generation Z. California Teachers Association. 2010.02.15.
16. Schmidt, Lucinda; Hawkins, Peter. Children of the tech revolution. Sydney Morning Herald. 2008.08.15.